

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce: **N. G.**, zastoupeného JUDr. Jaroslavou Šafránkovou, advokátkou se sídlem Praha 1, Mezibranská 19 proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, se sídlem Praha 7, nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 2. 2002, č. j. OAM-49/VL-10-P08-2001, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 4. 2003, č. j. 5 Az 80/2003-18,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě (a nesprávně adresovanou Vrchnímu soudu v Praze) se žalobce jako stěžovatel domáhá zrušení rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 4. 2003, č. j. 5 Az 80/2003-18, kterým byla zamítnuta jeho žaloba (opravný prostředek) proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky ze dne 5. 2. 2002, č. j. OAM-49/VL-10-P08-2001, kterým mu podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o azylu) nebyl udělen azyl. Rozsudek Městského

soudu v Praze vycházel ze skutečnosti, že žalobce nenaplnil žádnou ze zákonných podmínek pro udělení azylu, když se pouze snažil o legalizaci pobytu s poukazem na ekonomické důvody a obecné konstatování o nedostatku demokracie v zemi původu.

Proti tomu stěžovatel v kasační stížnosti zejména namítá nedostatek skutkových zjištění, porušení zákona při zjišťování skutkového stavu, a to zejména ust. §§ 12, 13, 14 zákona o azylu. Za nesprávné považuje i hodnocení právní otázky ve vztahu k naplnění podmínek pro udělení azylu. V tom spatřuje důvody pro podání kasační stížnosti podle § 103 odst.1 písm. a), b), d) s. ř. s. V prvé řadě stěžovatel považuje za nesprávné posouzení azylových podmínek na základě nedostatečně zjištěného skutečného stavu věci, a to jak v době podání žádosti, tak při rozhodování. Žádost o udělení azylu stěžovatel podal dne 4. 1. 2001, pohovor s ním byl veden v ruském jazyce a on neměl dostatek odvahy trvat na tlumočníku z arménštiny. Ruštině nerozumí natolik dobře, aby se v ní mohl dostatečně vyjadřovat. Při tomto pohovoru uváděl nejen ekonomické důvody, ale i skutečnost, že Arménie není bezpečnou zemí, státní moc nedodržuje lidská práva - k tomu žalovaný ani soud ovšem nepřihlédl. Stěžovatel považuje za naplněné podmínky stanovené v §§ 12 a 14 zákona o azylu, a to pro důvodný strach z pronásledování pro svou sexuální orientaci, když je homosexuálem. V Arménii homosexualita není uznávána, musí se skrývat a také je považována za trestný čin s trestní sazbou až do pěti let odnětí svobody. Hrozba uvěznění je minimálně důvodem pro udělení humanitárního azylu. O tomto důvodu se ani žalovaný ani soud nezmiňují. Pokud jde o protokol o pohovoru, nemohl si jej přečíst, když česky dostatečně neumí, tlumočník z arménštiny nebyl přítomen, a tak si nemohl ověřit, zda protokol obsahuje všechna jeho tvrzení. Proto žádá o zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci Městskému soudu v Praze k novému projednání a rozhodnutí a současně přiznání odkladného účinku této kasační stížnosti.

Žalovaný v písemném vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že popírá veškerá tvrzení stěžovatele a k tomu odkazuje na obsah správního spisu. Stěžovatel při pohovoru podepsal seznámení s protokolem i porozumění jeho obsahu a v opravném prostředku jen obecně a bez vztahu k jeho osobě namítal diskriminační vládní opatření v zemi původu a zejména jejich odraz v ekonomické sféře. Po celou dobu správního řízení se nezmínil o své sexuální orientaci. Stěžovatel pobývá na území České republiky již od roku 1994 a ve správním řízení sám doznal, že motivem vstupu do azylové procedury byla snaha o legalizaci dalšího pobytu včetně toho, že v případě návratu do Arménie by mu nic nehrozilo. Proto žalovaný považuje kasační stížnost za nedůvodnou a navrhuje její zamítnutí.

Nejvyšší správní soud v prvé řadě vážil nezbytnost rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti podle § 107 s. ř. s. a dospěl k závěru, že o něm není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti věcně rozhodováno bez prodlení (tedy ihned po jejím předložení Nejvyššímu správnímu soudu a nezbytném poučení účastníků řízení), tedy za situace, kdy skutečnosti tvrzené jako důvod pro přiznání odkladného účinku ani nemohou nastat.

Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

Stěžovatel namítá jednak nedostatek skutkových zjištění, a to správním orgánem i soudem, porušení zákona při zjišťování skutečného stavu a nezákonnost, spočívající v nesprávném posouzení právní otázky.

Prvotní jsou námitky týkající se nedostatečného zjištění skutkového stavu, když jen na základě úplného a řádného zjištění všech rozhodných skutečností lze stavět právní závěry o naplnění zákonných podmínek pro udělení azylu.

K tomu ze správního spisu vyplývá, že stěžovatel učinil prohlášení o úmyslu požádat o azyl dne 3. 1. 2001, a to žádostí psanou v ruském jazyce, v níž uvedl pouze, že do České republiky přijel pracovat. V prohlášení o jazyce ze dne 4. 1. 2001 požádal, aby řízení o azylu bylo vedeno v jazyce ruském. V návrhu na zahájení řízení o udělení azylu ze dne 4. 1. 2001 sepsaném správním orgánem uvedl stěžovatel, že ovládá ruský jazyk a že Arménii opustil z ekonomických důvodů v r. 1994, kdy přicestoval přes Rusko a Polsko do České republiky, aby zde pracoval. O azyl žádá z důvodů legalizace pobytu, když později by se chtěl opět vrátit do Arménie. Podrobné důvody žádosti sepsal stěžovatel vlastní rukou v arménském jazyce, kdy uvedl, že továrna, kde pracoval, přestala vyrábět, v Praze měl práci a vydělal peníze pro rodinu, která zůstala v Arménii a o azyl žádá z důvodů, že chce získat doklady a práci. Při pohovoru provedeném dne 14. 12. 2001 za účasti tlumočníka ruského jazyka uvedl opět, že Arménii opustil v r. 1994 z důvodů ekonomické krize a jeho jediným cílem bylo v České republice vydělat peníze, aby uživil rodinu. Na opakované dotazy k důvodům opuštění země původu konkretizoval ekonomické důvody, když byl půl roku bez práce i bez jakékoliv podpory. Přijel pracovat pro arménskou firmu, ovšem nyní nemohl obstarat doklady pro prodloužení pobytu, a proto se rozhodl požádat o azyl. Správní orgán jej seznámil s doklady, z nichž bude vycházet při posouzení jeho žádosti - konkrétně vyjmenoval zprávy o situaci v zemi původu – a vyzval jej k návrhům na doplnění. Stěžovatel nevyužil možnosti se s doklady seznámit, neměl návrhy na doplnění důkazů ani sepsaného protokolu. Přes konstatování řady zpráv mezinárodních institucí o stavu v Arménii je ve spise založena pouze Zpráva o dodržování lidských práv za rok 2000 vydaná Úřadem pro demokracii, lidská práva a práci Ministerstva zahraničních věcí spojených států v únoru r. 2001. Z ní vyplývají nedostatky při realizaci voleb a špatná ekonomická situace v zemi. Na základě toho vydal žalovaný rozhodnutí č. j. OAM- 49/VL-10-P08-2001, v němž zhodnotil důvody v žádosti a při pohovoru uvedené, se závěrem, že se azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu neuděluje. Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel podle tehdy platné právní úpravy opravný prostředek k Vrchnímu soudu v Praze, o němž jako o žalobě rozhodoval v důsledku nové právní úpravy Městský soud v Praze napadeným rozsudkem. V opravném prostředku stěžovatel namítl obecně nedostatek skutkových zjištění a uvedl, že v řízení detailně popsal své oprávněné obavy z pronásledování. Jeho důvody nebyly jen ekonomické, ale domnívá se, že Arménská republika není demokratickým státem, státní orgány přijímají diskriminační opatření, která se posléze projevují i ve sféře ekonomické. Městský soud vycházel ze skutkových zjištění správního orgánu a důvodů opravného prostředku a vyjádření žalovaného k němu.

Pokud jde o řízení před správním orgánem, je povinností správního orgánu respektovat základní pravidla řízení, vyplývající z ust. § 3 správního řádu vyjadřující v obecné formě hlavní zásady správního řízení, rozvedené a konkretizované v dalších zákonných ustanoveních. V řízení o azylu je rozhodující pro posouzení naplnění zákonných podmínek, ale i pro rozsah dokazování, uvedení důvodů žadatelem v žádosti, při pohovoru, nebo v jiných podáních učiněných do vydání rozhodnutí. Je to žadatel, který se domáhá udělení azylu, který tvrdí určité skutečnosti, na jejichž základě by mu mělo být vyhověno. Správní orgán není povinen seznamovat žadatele o azyl s důvody, pro které by mohlo být jeho žádosti vyhověno, není povinen, ba ani oprávněn, zkoumat jeho sexuální orientaci. K zajištění možnosti úplného vyjádření má podle § 22 odst. 1 zákona o azylu účastník řízení právo jednat v řízení o udělení azylu v mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět.

Za tím účelem ministerstvo účastníkovi poskytne bezplatně tlumočníka na celou dobu řízení. Podle odst. 2) téhož ustanovení je účastník řízení oprávněn přizvat si na své náklady tlumočníka podle své volby. V daném případě stěžovatel v průběhu správního řízení opakovaně uvedl, že ovládá ruský jazyk a požádal, aby řízení bylo v tomto jazyce vedeno. Správní orgán tak nemohl porušit citované zákonné ustanovení, pokud nezajistil k pohovoru tlumočníka z arménského jazyka. Tvrzení stěžovatele o nedostatečném porozumění při pohovoru nenasvědčuje ani jeho opravný prostředek. V něm totiž jen zcela nekonkrétně namítal nedostatek skutkových zjištění, a oproti původně tvrzeným důvodům pouze doplnil obecný poukaz na nedostatek demokracie v zemi původu. Pokud by tedy skutečně stěžovatel uplatnil v žádosti či při pohovoru jako důvod pro opuštění země původu obavu ze stíhání pro svou odlišnou sexuální orientaci, nic mu nebránilo uplatnit tento důvod alespoň v opravném prostředku, což neučinil. Navíc je třeba uvést, že ani zmínka o takovém důvodu není ani v doplnění žádosti o azyl sepsané vlastnoručně stěžovatelem v jeho rodném arménském jazyce. Jestliže tedy v žádosti o udělení azylu a v průběhu azylového řízení uváděl stěžovatel pouze důvody ekonomické (a to v jazyce arménském, ruském i českém) a jim nasvědčovalo i dosavadní dlouhodobé působení žadatele v České republice a skutečnost, že v zemi původu zůstala jeho žena a dvě děti, nelze žalovanému vytýkat, že nehodnotil skutečnosti jiné, stěžovatelem neuplatněné.

Nejvyšší správní soud tak neshledal naplnění tvrzeného kasačního důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., tedy vady řízení, spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit.

Pokud jde o rozhodování soudu, ten kromě skutečností uplatněných v průběhu správního řízení musel vycházet i z opravného prostředku a z důvodů v něm uvedených. Těmi ovšem byl pouze zcela obecný poukaz na porušení správního procesu a zcela obecné tvrzení o nedostatku demokracie v zemi původu. Stěžovatel nenamítl, v čem spatřuje porušení zákona správním orgánem a pokud jde o skutkový stav neoznačil žádný důkaz, který měl být proveden. Soud je podle § 52 s. ř. s oprávněn rozhodnout, které z navržených důkazů provede a může provést i důkazy jiné. Za situace, kdy důkazy opatřené ve správním řízení jsou dostačující k posouzení věci z hlediska uplatněných žalobních důvodů, a při nedostatku jiných návrhů žalobce, neporušil soud zákon neprovedením dalších důkazů a jeho hodnocení odpovídá skutkovým zjištěním. Znovu je třeba zdůraznit, že soud se mohl zabývat pouze důvody, které byly uplatněny buď ve správním řízení nebo vzneseny v podaném opravném prostředku. Obecná tvrzení o nedostatku demokracie v zemi původu bez specifikace konkrétního dopadu na žadatele o azyl, a to dopadu nasvědčujícímu naplnění podmínek azylu, nejsou důvodem ke zkoumání poměrů v zemi, k opatřování dalších zpráv, když provedení takových důkazů je bez významu pro rozhodnutí tam, kde nejsou ani tvrzeny konkrétní skutečnosti nasvědčující pronásledování či obavám z něho. Za situace, kdy žadatel opakovaně uváděl důvody ekonomické, pouze obecně v opravném prostředku zmínil nedemokratické poměry, které mají dopad v ekonomické oblasti, nebyl postup soudu v rozporu se zákonem a nedošlo k naplnění důvodů kasační stížnosti uvedených v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Nakonec stěžovatel namítá nezákonnost rozhodnutí soudu spočívající v nesprávném posouzení právní otázky. Výslovně tvrdí, že v jeho případě měl být naplněn důvod pro udělení azylu podle § 12 nebo § 14 zákona o azylu.

Podle § 12 zákona o azylu se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec: a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má. Stěžovatel v průběhu správního řízení i řízení před soudem nikdy neuvedl, že by byl v Arménii z jakéhokoliv důvodu pronásledován, ani že má obavu z pronásledování z jakéhokoliv důvodu, tedy ani z důvodu své sexuální orientace; soudu tedy nelze vytýkat, že se nezabýval hodnocením něčeho, co mu ze stávajícího řízení nebylo známo. Ustanovení § 14 zákona o azylu umožňuje udělení azylu za situace, kdy v řízení o udělení azylu nebude zjištěn důvod pro udělení azylu podle § 12, a to v případě hodném zvláštního zřetele. Ze správního spisu není zřejmé, že by stěžovatel o udělení azylu z humanitárních důvodů požádal, správní orgán tuto možnost vážil proto jen z obecného hlediska, když vycházel z tvrzení o důvodech azylu. V opravném prostředku pak stěžovatel vůbec nenamítal, že správní orgán měl pochybit při hodnocení podmínek pro udělení azylu z humanitárních důvodů. Soud zkoumající zákonnost správního rozhodnutí v mezích žaloby (opravného prostředku) tedy nebyl povinen zkoumat soulad se zákonem tam, kde to stěžovatel nepožadoval. Nerozhodný za takové situace je nenárokový charakter azylu udělovaného podle § 14 zákona o azylu a omezená možnost soudního přezkumu vůbec.

Kasační stížnost je opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského (městského) soudu ve správním soudnictví (§ 102 s. ř. s.) a nemůže se opírat o důvody, které stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl (104 odst. 4 s. ř. s.). Podle § 109 odst. 4 s. ř. s. Nejvyšší správní soud nepřihlíží ke skutečnostem, které stěžovatel uplatnil až poté, kdy bylo vydáno napadené rozhodnutí. Není tedy možné až v řízení o kasační stížnosti uplatnit důvod pro udělení azylu dosud neuplatněný, když stěžovatel měl možnost k jeho uplatnění ve správním nebo v soudním řízení. Je tak nerozhodná tvrzená sexuální orientace stěžovatele a postoj úřadů v zemi původu k homosexualitě či dokonce možnost perzekuce pro ni. Nejvyšší správní soud k novým skutkovým okolnostem uplatněným v kasační stížnosti za dané situace přihlížet nemůže.

Nejvyšší správní soud tak dospěl k závěru, že není dán žádný kasační stížností uplatněný důvod pro zrušení napadeného rozsudku, a proto kasační stížnost žalobce jako nedůvodnou podle ustanovení § 110 odst.1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl soud podle ust. § 60 odst.1, § 120 s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů o kasační stížnosti, když stěžovatel neměl v řízení o kasační stížnosti úspěch a žalovanému náklady řízení nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. 8. 2003

JUDr. Petr Příhoda
předseda senátu